

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 397/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen oleskeluluvan myöntämättä jättämisen perusteista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronika Honkasalon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 397/2021 vp:

Miten hallitus ja sisäministeriö toimivat varmistaakseen, että ulkomaalaislain oleskelulupaharkintaa ohjaavat säännökset ovat täsmällisiä, ennakoitavia ja oikeasuhtaisia ja niiden tulkintakäytäntö Maahanmuuttovirastossa on yhdenvertaista, johdonmukaista, oikeasuhtaista, läpinäkyvää ja ihmisoikeusmyönteistä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoon, kansainväliseen suojeluun ja Suomen kansalaisuuteen liittyvän politiikan ja lainsäädännön valmistelusta. Ministeriö ei käsittele tai ratkaise yksittäisiä turvapaikka- tai oleskelulupahakemuksia, mutta seuraa kuitenkin Maahanmuuttoviraston päätöksentekoa tulosohjauksen näkökulmasta. Osana tätä on laillisuusvalvonta. Sisäministeriö tai hallitus ei anna Maahanmuuttovirastolle soveltamisohjeita tai ohjaa viraston päätöskäytäntöjä.

Kaikkiin Maahanmuuttoviraston luvan myöntämistä koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Näin ollen Maahanmuuttoviraston päätösten lainmukaisuutta valvovat ensisijaisesti poliittisesta ohjauksesta riippumattomat hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus. Maahanmuuttovirasto itse seuraa tuomioistuinten päätöksiä koko ajan ja tekee niiden perusteella tarvittavat muutokset käytäntöihin. Myös ylimmät laillisuusvalvojat eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri seuraavat aktiivisesti Maahanmuuttoviranomaisten toiminnan laillisuutta.

Suomen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa sekä niitä koskevassa lainsäädännössä on sitouduttu noudattamaan Suomen kansainvälisiä velvoitteita, EU-säädöksiä ja Suomen perustuslakia. Euroopan unionin politiikan kehittyessä jäsenvaltioiden kansallinen liikkumavara on pienentynyt. Nykyään lainsäädäntö perustuu pitkälti EU:n yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan. Näin ollen myös soveltamiskäytäntöön vaikuttavat ylikansallisten tuomioistuinten, kuten Euroopan unionin tuomioistuimen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset. Par-

haillaan EU:ssa valmisteltavalla kokonaisvaltaisella maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistuksella pyritään siihen, että kansallinen maahanmuuttoa ja turvapaikka-asioita koskeva lainsäädäntö pohjautuisi vielä nykyistä voimakkaammin EU-säätelyyn.

Sisäministeriö on asettanut 30.6.2021 hankkeen vaikuttavan ja kokonaisvaltaisen maahanmuuttopolitiikan valmistelemiseksi. Ministeriöllä on hankkeessa koordinoiva rooli, koska työ koskee huomattavasti sisäministeriön omaa toimialaa laajempaa kokonaisuutta. Tavoitteena on kartoittaa maahanmuuttopolitiikan aukot, puutteet ja kehityskohteet sekä määritellä maahanmuuttopolitiikkaa koskevat pitkän aikavälin tavoitteet. Hankkeen yhteydessä kehitetään uusia toimintatapoja ja menetelmiä yhteistyössä ammattikorkeakoulu Laurean ja Aalto-yliopiston palvelumuotoiluopiskelijoiden kanssa. Tavoitteena on löytää perinteistä virkatyötä osallistavampia ja avoimempia työtapoja ja saada entistä paremmin esiin kansalaisyhteiskunnan näkemyksiä maahanmuuttopolitiikasta.

Maahanmuuttopolitiikkaa koskevan hankkeen lisäksi sisäministeriössä on käynnissä Tulevaisuuden Maahanmuuttovirasto ja maahanmuuttohallinnon toiminnan vaikuttavuus -hanke, jonka tehtävänä on selkeyttää kuvaa Suomeen lähivuosina kohdistuvasta maahanmuutosta ja sen vaikutuksista Suomen maahanmuuttohallintoon, erityisesti Maahanmuuttoviraston toimintaan ja resursseihin. Hankkeessa luodaan suunnittelun ja johtamisen tueksi vakiintuneet menettelyt, joilla tuotetaan oikea-aikaisesti mahdollisimman luotettavaa ennakkointitietoa maahanmuutosta ja sitä koskevista yhteiskunnallisista tarpeista. Lisäksi selvitetään maahanmuuttohallinnon tuottavuutta ja vaikuttavuutta, muun muassa sitä miten Maahanmuuttoviraston toiminnan vaikuttavuuden mitaamista voitaisiin kehittää nykyisten toiminnallisen tuloksellisuuden mittareiden oheen.

Lainsäädännön kehittämisen osalta sisäministeriö selvittää parhaillaan tilapäisen oleskeluluvan ja määräaikaisen muukalaispassin myöntämisen mahdollisuutta työllistyneelle, mutta kielteisen päätöksen saaneelle turvapaikanhakijalle osana. Selvitystyö on osa laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoa. Hankkeessa selvitetään lisäksi mahdollisia ratkaisuja pitkään Suomessa ilman oleskeluoikeutta olleiden henkilöiden tilanteeseen. Lainsäädäntöhanke kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perhe-elämän suojan ja lapsen edun toteutumisen edistämiseksi on tarkoitus valmistua syksyllä, jotta hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle syyskaudella 2021. Kesäkuussa sisäministeriö lähetti lausuntokierrokselle luonnokset lakimuutoksista, jotka tukisivat varautumista mahdolliseen laajamittaiseen maahantuloon.

Edellä mainittujen lainsäädäntöhankkeiden lisäksi sisäministeriö valmistautuu maahanmuuttolainsäädännön kokonaisuudistusta koskevan selvitystyön käynnistämiseen. Ulkomaalaislakimme on vuodelta 2004, minkä jälkeen siihen on tehty lukuisia muutoksia. Lopputulos ei palvele enää parhaalla mahdollisella tavalla suomalaista yhteiskuntaa tai esimerkiksi täällä toimivia työnantajia ja opetuksen järjestäjiä eikä maahan moninaisista eri syistä pyrkiviä ihmisiä. Selvitystyössä

kartoitetaan nykyisen maahanmuuttolainsäädännön puutteet, ongelmat ja kehitystarpeet sekä haetaan vastausta mm. kysymykseen siitä, voidaanko laaja, monilta osin vanhentunut ja vaikeaselkoinen ulkomaalaislaki uudistaa kokonaisuutena vai tulisiko kokonaisuus paloittaa pienempiin osiin.

Mikään edellä mainituista hankkeista ei tarjoa välitöntä ratkaisua yksittäisiin voimassaolevasta lainsäädännöstä tai sen soveltamiskäytännöstä johtuviin ongelmiin. Niiden tavoitteena on valmistella moderni laajaan selvitystyöhön ja erilaisiin yhteistyömuotoihin perustuva yhteiskunnallisessa keskustelussa hyväksyttäviksi havaituille ratkaisuille rakentuva maahanmuuttopolitiikan ja lainsäädännön kokonaisuus, joka palvelee Suomen ja maahanmuuttajien tarpeita pitkälle tulevaisuuteen.

Helsingissä 12.7.2021

Sisäministeri Maria Ohisalo